

JAVASLAT

Radnai Miklós – az Operaház egykori igazgatójának munkássága

a Pomázi Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Ozorai Magdolna
(személy/intézmény/szervezet/vállalkozás)

Kelt: Pomáz. 2021. február 5.

a javaslattevő aláírása:

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/**szervezet**/vállalkozás) neve, címe:

Pomáz Barátai Társaság 2013 Pomáz, Luppá Vidor utca 2.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: *Ozorai Magdolna*

Levelezési cím:

Telefonszám: +

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: ***Radnai Miklós – az Operaház egykori igazgatójának munkássága***

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: (csak egy jelölhető)

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	
-

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: *Pomáz, Papmalom utca 2.*

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
-

a javaslattevő aláírása:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Radnai Miklós (1892 – 1935) – az Operaház egykori igazgatója

Pomázt a két világháború között sokrétű társadalmi élet jellemezte. Nemcsak természeti környezete és jó levegője miatt, de csinosodó főutcája (járdaépítés, bazaltkockával fedett kocsuiút, villanyvilágítás stb.), a kirándulók tömege, s a hozzájuk igazodó vendéglátás, /kiskocsmák és a lakóházak kínálta zsíros kenyér és málnaszörp /, a fővárosból kikíváncozók számára vonzó és hangulatos hellyé lett. A kibontakozó szellemi és közösségi élet, a kis közösségek által nyújtott programok, - a műkedvelő előadásoktól az iskola tornatermét zsúfolásig megtöltő népművelő előadásokig - kellemes és vonzó hely volt, ahol – mint járási székhely – időről időre megjelent a Pilis hegyvidéki Hirmondó, és ahová nyaranta szívesen visszalátogattak híres szülőttei, a szellemi élet olyan kiválóságai, mint Alföldi András régész, vagy Mattyók Aladár építész, ahol nyugdíjas éveire letelepedett Szilády Zoltán természettudós, hogy előadásaival gazdagítsa a népművelő előadások sorát.

Radnai Miklós 1892-ben született Budapesten. Mindössze két éves, mikor elveszti édesapját. A Leányfalun lakó nagyszülők segítenek az özvegy édesanyának a gyermekek nevelésében. Amikor létrejön a Leányfalui Törzs - melynek Radnai is tagja - amelynek népes tagsága Anna bálokat, hangversenyeket, előadásokat szervezett. Ott nem volt hiány ismert művészekből, operaénekesekből, színészekből, így teremtve meg az együtt zenélés, színjátszás, szórakozás hagyományait. Radnai a Zeneakadémián Koessler János és Herzfeld Viktor, majd Münchenben Felix Mottl tanítványa lett.

Zeneszerzőként megírja Az infánsnő születésnapja című táncjátékát, amit az Operaház 1918-ban be is mutatott. Az 1919-es történelmi időkben Radnai már a Zeneakadémia zeneelmélet tanára, miközben a külvilágban zajlik a Tanácsköztársaság és a trianoni országcsönkítés. Ekkor születik Orbán vitéz című szimfonikus költeménye (1919) és a Magyarok szimfóniája (1921). 1922-ben köt házasságot Pártos Lily festőművész grafikussal, Pártos Gyula, a kiváló építész és Bartolucci Viktória operaénekes leányával.

1925-ben Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszterként rátermett igazgatót talált, a 33 éves Radnai Miklós személyében az Operaház élére. Radnaival pedig kezdetét vette egy tízéves stabilizációs korszak, melyben Radnai nem csak zenei tehetségéről, de kiváló vezetői képességeiről is tanúbizonyságot tett.

Tevékenységének eredményeként kibővült a repertoár, nagy egyéniségek léptek színpadra. Ő indította el 1932-33-ban az ún. „olcsó ciklusokat”, amelyeket Wagner, Verdi és Mozart neve fémjelzett, miközben a magyar szerzőkről sem feledkezett meg. Bevezették az ifjúsági előadásokat, balettsorozatokra került sor. Nevéhez fűződik az Operabarátok Egyesületének megalakítása és az Operaház Emlégyűjteményének megalapozása is. Az egyesület tagjainak támogatása révén, illetve az „olcsó ciklusok” bevétele által a költségvetési hiányt pótolni tudta, így 1934-ben, az Operaház fennállásának 50. évfordulóját nagyszabású ún. magyar ciklussal ünnepelhették. Ebből az alkalomból a kormányzó Radnai Miklósnak a II. osztályú Magyar Érdemkeresztet adományozta.

Radnai sokat és intenzíven dolgozott. Mindenhol jelen volt a kulturális életben és mindenhol épített is kapcsolatokat. A sikereket mindig munkatársaival közös eredményként értékelte. Mind külsőségeiben, mind tartalmilag megadta a módját munkatársai megünneplésének a különböző évfordulók alkalmával. Ilyen alkalomra magasabb körökből kívülről is meghívott vendégeket. Gondoskodott arról, hogy vendégszereplésekkel munkatársait külföldön is ismertté tegye. Ugyanakkor rajta tartotta a szemét az új nemzedéken, akiket tehetségeseknek ítélt, azoknak munkát kínált. Gondosan ápolta a külföldi operaházakkal a kapcsolatot és kölcsönös vendégszereplésekkel, tapasztalatokkal gazdagította munkatársait, egyúttal

a javaslattevő aláírása:

✓

külföldön is erősítette a magyar opera jó hírnevét. Ugyanakkor fegyelmezett magas szintű munkát követelt. Gyakran jelen volt a próbákon és az előadásokon is. Minden évad végét közös hajókirándulással zárta, amin a társulat egészen kívül részt vettek a pénzügyi- politikai- kulturális világ képviselői is. Ezekkel a gesztusokkal, korrektségével, valamint magas fokú hozzáértésével az Operaház tagságából kiváló társulatot kovácsolt. Beosztottjai és vezetői szinte kivétel nélkül elismerték kimagasló vezetői képességét és szakmai munkáját. Bár roppant társasági ember volt, otthonában megjelent a magyar és külföldi kulturális- és politikai élet színe-java, azonban a sajtónak nem engedett bepillantást magánéletébe.

Noha ifjú évei nagyszülei révén Leányfaluhoz kötődtek, Radnai Miklós 1932-ben Pomázt választotta. Őt és családját is elvarázsolta a település és az azt körülvevő természeti környezet szépsége, a környező hegyek körpanorámája, a Dera patak csörgedezése. Az 1700-as években épült Pap-malomból átalakított villában is nagy társasági élet folyt. Csata László pomázi tanító szerint gyakran találkoztak itt neves zeneszerzőink, zenészeink, híres énekeseink. Így pl. Kodály Zoltán, Szigeti József hegedűművész, Závodszy Zoltán neves tenoristánk, Anday Piroska mezzoszoprán, Báthy Anna szoprán énekesnő, Székely Mihály basszista, Ottorino Respighi olasz zeneszerző.

1932-től Radnai haláláig, kora tavasztól késő őszig, Pomázon - ebben a finom gonddal kialakított nyaralóban - élt a család és a színházi évadban innen járt be az Operaházba tömegközlekedéssel. Autója nem volt. Ebben is a puritánságig lemondó és egyszerű volt.

A pomázi házhoz való kötődésről, világnézetéről mindent elmond a ház falán lévő tábla felirata:

E HÁZAT
AZ ISTENBE BÍZÓ AKARAT
ÉPÍTETTE
MCMXXXIII
ÖRIZZE MEG
A MUNKA ÉS A SZERETET

Szomorú, hogy csak három nyáron át élvezhették felhőtlenül a nyaralójukat, mert Radnai Miklós 1935. november 4-én hirtelen meghalt. Temetésén jelen volt a politikai- és kulturális élet színe-java az operaházi ravatalnál. A nekrológok szuperlatívuszokban méltatták Radnai érdemeit, munkásságát.

A családnak új időszámítás kezdődött, azonban a rokonok, barátok, legfőképpen Kodály és a munkatársak szeretete figyelemmel kísérte az életüket. Radnai özvegye 1945-ben állandó lakosként kiköltözött a Pomázi villába.

A villa azon kevés épületeihez tartozik Pomáznak, ami a korabeli értékeket híven őrzi.. A villa falán ma is megtalálható az emléktábla, amely Radnai Miklós utolsó három nyarára emlékezteti az ide betérőt.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

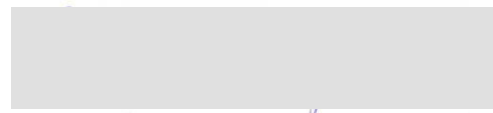
Radnai Miklós Magyarország zenei életének kiemelkedő egyénisége volt. Az ő és családjának kötődése Pomázhoz vitathatatlan. A Radnai villa Pomáz épített örökségének része. Radnai Miklós Pomáz szeretetét bizonyítja, hogy neves vendégeit tavasztól őszig itt látta vendégül. Özvegye állandó lakhelyül is Pomázt választotta a háborút követően.

a javaslattevő aláírása:

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források stb.)

- http://caruso.blog.hu/2017/01/01/radnai_miklos_emlekezete (2017. augusztus. 2.)
- [wikipedia](#) (2017 augusztus 10)
- *Karczag M. – Szabó F: Megfelelő ember a megfelelő helyen (Radnai Miklós, zeneszerző és igazgató)*
- *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék 1880-1928*
- <https://www.familysearch.org/hr/search> (2017. aug. 10.)
- *Budapesti Negyed 1999 ősz 25. szám*
- *PBT Hírlevél 1994. 3.szám, 2001 évi 1.szám*
- *Balogh Gyula: Pomázi füzetek 1. szám (1996)*
- http://index.hu/kultur/2016/12/24/csipkay_janosne_es_endre_laszlone_fabry_karolin_karacsonyi_boltja/
- *Fortepan képgyűjtemény 2017 augusztus.*
- <http://www.georeal.webzona.hu/lanyfalu/hirelise.htm> (2017 aug. 10)
- <http://www.leanyfaluanno.hu/home/leanyfalu-toertene> (2017. aug. 10.)
- <http://mek.oszk.hu/02100/02139/html/sz22/33.html> 2017. július 25
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Radnai_Miklós 2017. július 25
- https://www.kozterkep.hu/~26927/Radnai_Miklos_Budapest.html 2017.július 25.
- *Színházi Élet, 1935 június 8.*
- http://www.wikiwand.com/hu/Radnai_Mikl%C3%B3s
- <http://www.origo.hu/kultura/20170110-okovacs-szilveszter-irasa-az-origonak.html>
- http://www.muksikalendariium.hu/muzsika/index.php?area=article&id_article=2433 2017. augusztus 3
- <http://tbeck.beckground.hu/szinhaz/htm/09.htm>
- <http://www.leanyfaluanno.hu/kepek/leanyfalu-2001-ben>. 2017 aug 3.
- *Vasárnapi Újság 1918. 18.szám.*
- <http://tbeck.beckground.hu/szinhaz/htm/08.htm> 2017 augusztus 3.
- <http://www.origo.hu/kultura/20170110-okovacs-szilveszter-irasa-az-origonak.html> 2017. aug. 4.
- *Az Est, 1935-11-05*
- *Kritika 14. (1985)1985 / 12. szám Breuer János: Temető violinkulcsban*
- *Népszava, 1935-11-05*
- *Pesti Hírlap, 1935-11-05, 1935-11-05*
- *Napi Hírek, 1930-04-26, 1930-12-02*
- *Protestáns egyházi és iskolai lapok – 32. évfolyam – 1889.1889-01-27 / 4. szám*
- *8 Órai Újság, 1918-02-12, 1918-04-26, 1918-09-01*
- *Budapesti Hírlap, 1911-12-30, 1912-01-05, 1912-03-1912-11-07, 1912-12-19, 1913-12-25, 1914-01-15, 1915-03-25, 1917-01-12, 1919-02-25, 1919-03-14, 1919-10-12, 1923-05-03, 1923-07-01, 1924-04-16, 1924-12-16, 1925-02-10, 1925-05-01, 1925-06-28, 1925-07-19, 1925-07-26, 1925-08-30, 1925-10-09, 1925-12-18, 1926-02-21, 1926-04-0, 1927-02-10, 1927-03-3, 1927-04-05, 1927-05-15, 1927-06-15, 1927-06-19, 1927-09-10, 1927-09-25, 1928-01-19, 1928-01-24, 1928-01-31, 1928-03-11, 1928-10-13, 1928-12-20, 1929-01-13, 1929-02-26, 1929-03-31, 1929-04-25, 1929-05-14, 1929-05-22, 1929-06-06, 1929-08-07, 1929-08-25, 1929-08-28, 1929-10-15, 1929-10-24, 1929-11-27, 1929-12-25, 1930-01-25, 1930-02-14, 1930-02-15, 1930-04-02, 1930-04-27, 1930-05-28, 1930-06-07, 1930-06-08, 1930-06-15, 1930-06-29, 1930-10-15, 1930-10-19, 1930-10-17, 1930-12-10, 1930-12-12, 1930-12-19, 1930-12-25, 1931-01-08, 1931-01-15, 1931-01-18, 1931-02-01, 1931-02-26, 1931-05-07, 1931-05-13, 1931-05-23, 1931-05-31, 1931-06-10, 1931-06-11, 1931-06-24, 1931-07-12, 1931-08-06, 1931-12-15, 1932-01-08, 1932-03-15, 1932-06-01, 1932-06-02,*

a javaslattevő aláírása:

1932-06-07, 1932-07-14, 1932-07-16, 1932-10-13, 1933-01-01, 1933-02-05, 1933-04-13,
1933-04-20, 1933-05-03, 1933-05-07, 1933-08-29, 1933-09-17, 1933-12-22, 1933-12-31,
1934-01-14, 1934-03-01, 1934-04-22, 1934-04-29, 1934-05-08, 1934-05-19, 1934-05-29,
1934-06-17, 1934-05-19, 1934-05-29, 1934-06-17, 1934-07-08, 1934-07-10, 1934-07-11,
1934-07-15, 1934-07-29, 1934-08-29, 1934-09-01, 1934-09-08, 1934-09-11, 1934-09-22,
1934-09-28, 1934-10-02, 1934-10-21, 1934-12-06, 1934-12-25, 1934-12-29, 1935-01-01,
1935-01-17, 1935-01-22, 1935-01-24, 1935-03-07, 1935-03-23, 1935-04-03, 1935-04-
16, 1935-04-18, 1935-04-24, 1935-04-25, 1935-05-01, 1935-05-16, 1935-05-30, 1935-06-05,
1935-06-07, 1935-07-02, 1935-06-16, 1935-06-18, 1935-06-26, 1935-08-03, 1935-08-28,
1935-09-20, 1935-09-22, 1935-10-13, 1935-11-05, 1935-11-07, 1935-12-01, 1936-02-27

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe (ha van):

.....

Kelt: Pomáz, 2021. február 5.

a javaslattevő aláírása:

III. KÖTELEZŐ MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Fényképek

a javaslattevő aláírása:

Igazgatóságunk és valamennyi tagunk nevében mélyszégy megilletődéssel és fájdalommal jelentjük, hogy a Magyar Királyi Operaház igazgatója

RADNAI MIKLÓS

A II. OSZT. MAGYAR ÉRDEMKERESZTNEK, AZ OLASZ KORONAREND PARANCSNOKI KERESZTJÉNEK
ÉS A III. OSZT. BOLGÁR ÉRDEMKERESZTNEK TULAJDONOSA

folyó hó 4-én, reggel váratlanul elhunyt.

Törekény szervezettel, de bámulatos akaraterővel és lelkesedéssel tíz évig állt a Magyar Királyi Operaház élén. Hogy ki volt, minden szónál ékebben hirdéti az, amit akart és amit elért.

A megboldogultat f. hó 6.-án délben 12 órakor fogjuk az Operaház előcsarnokában beszentelni és a kerepesi uti temetőben a Székesfőváros által adományozott díszsírhelyen örök nyugalomra helyezni.

Emlékét elhunyt nagyjaink sorában el nem muló kegyelettel fogjuk megőrizni.

Budapest, 1935. november 4.

A MAGYAR KIRÁLYI OPERAHÁZ IGAZGATÓSÁGA

Globus Budapest

2. sz. melléklet: - Hungarikum törvénynek való megfeleltetés

Radnai Miklós tíz éven keresztül, 1925 és 1935 között igazgatta az Operaházat – egy csőd szélén lévő színházat vett át, amely váratlan halálakor Európa egyik számottevő játszóhelye volt. Radnaival kezdetét vette - egy mindeddig az Operaház történetében nem megélt - tíz éves stabilizációs korszak, amelyet mind a mai napig szívesen emlegetnek a visszaemlékezésekben. Az Operaház társulata a mai időkben is tisztelettel adózik Radnai Miklós emlékének. 2012-ben Radnai születésének 120. évfordulójára Hunyadi László Radnai-Oláh-Nádasdy féle átdolgozást állították színpadra, ami köztudottan a hazaszeretet operája, azé a hazaszereteté, mely annyira áthatotta Radnai egész tevékenységét. 2018-ban posztumusz az Operaház örökös tagja címet birtokosa lett.

Elismerései:

II. oszt. magyar érdemkereszt

Olasz koronarand parancsnoki keresztje

III. oszt. bolgár érdemkereszt

a javaslattevő aláírása:

Fényképek listája:

Név	Típus	Méret
 Emlektablajpg	JPG fájl	24 KB
 Kovesdy_Geza_Radnai_arckep_1935.jpg	JPG fájl	61 KB
 Radnai villa_2017.jpg	JPG fájl	142 KB
 Radnai_gyaszjelentés_hiv.jpg	JPG fájl	118 KB
 Radnai_villa1942.jpg	JPG fájl	50 KB
 RM_szobor.jpg	JPG fájl	170 KB

A fenti mellékleteket csatoltam:

Kelt: Pomáz, 2021. február. 5.

a javaslattevő aláírása:

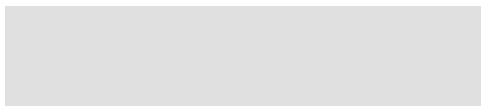

3. sz. melléklet az Pomázi Települési Értéktárba való javaslattételhez:

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT*

Alulírott hozzájárulok, hogy az általam készített és fentebb felsorolt **Radnai Miklós – az Operaház egykori igazgatójának munkássága** című települési értéktárba való javaslattételhez illetve a fentebb csatolt dokumentumokat és fényképeket a **Pomázi Települési Értéktár Bizottság**, (valamint a Pest Megyei Értéktár vagy ahhoz kapcsolódó intézmény, szervezet) korlátlanul, bármikor térítés- és díjmentesen felhasználhassa, nyilvánossá tegye a helyi értékek adminisztrációja, archiválása, dokumentálása és népszerűsítése céljából.

Kelt: Pomáz, 2021. február 5.

** A hozzájáruló nyilatkozat nem visszavonható!*

a javaslattevő aláírása:

